

Jazykový a myšlenkový stereotyp policisty

Jana Přikrylová, prikrylovaj@email.cz

- Existuje několik stereotypů policisty, které se prolínají a doplňují
- Jde o povolání spojené s mnoha předsudky a veskrze negativními konotacemi
- Škála stereotypů policisty je poměrně široká počínaje policistou – hrdinou až po policistu jako vysloveně negativní postavu
- Málokdy se setkáme s vyhraněným vnímáním pouze jednoho stereotypu, spíše se jedná o preferování určitých rysů (to se může velmi pružně modifikovat)
- K tomu přispívají i média, která preferují prezentování krajních podob policisty

Atributy policisty:

- Mužnost – policista bývá většinou vykreslen jako muž, navíc nositel mužských vlastností v jejich téměř esenciální podobě
- Statečnost – policista jde tam, kam se ostatní bojí, postaví se nebezpečí
- Síla – policista je urostlý a silný, fyzickou sílu
- Čestnost – policista chrání a hájí zákon
- Stejnokroj – symbol autority, výjimečnosti, ale zároveň prostředek, který policistu zbavuje identity („Vím, že neřvou na mě, ale na uniformu“)
- Zbraň – policista je ozbrojený a připravený zbraň použít
- Nedostatek nebo absence těchto atributů je u policisty vnímána příznakově a citlivě

Atributy policisty:

- Agresivita – policisté používají násilí, to je předmětem kontroverzí (policejní brutalita, nepřiměřené násilí); použití síly je ostatně zakotveno i v zákoně o policii
- Hloupost – viz vtipy o policistech; zdá se, že jej posilují i oficiální vyjádření policistů mluvená i písemná
- Nemorálnost – policisté zneužívají své postavení k prosazování vlastních zájmů a k osobnímu prospěchu

Kolokace:

- Hloupý, nablblý, pitomý, prolhaný, arogantní, tupý, nasupený, šílený, zasranej
- Typický, přepečlivý
- Neduživý, starý, tlustý, mladičkový
- Bývalý, vysloužilý, tajný
- Maloměstský, obecní
- Hodný x zlý
- Dobrý, sympatický (jedinej sympatickej policajt, kterýho jsem kdy potkala)

Synonymie:

- Je relativně bohatá, většinou ovšem s negativními konotacemi
- Policista, policajt, cajt, polda, fízl (fízlyně), bengo (bengora), chlupatej, flojd, šmírák, šmírka, platfusák
- Historicky například i bejk, strnad, bažant, bulík, pabl, francek, šakal, špičák
- Tajnej
- Velitel

Stereotypy policisty:

- Děti:
- Policista je kamarád a ochránce – zejména v rámci preventivních programů zaměřených na děti ve školkách, na dětských dnech atp.
- Být policista je skvělé, je to legrace
- Policista je předmět strašení (když budeš zlobit, přijde policajt a zavře tě)
- Policista jako dobrosrdečná nicméně komická figurka (dětské seriály – Noddy)

Stereotypy policisty:

- Policista – hrdina: zejména v médiích takto bývají někdy prezentováni
- Policista – pomáhající ochránce: souvisí s jeho obrazem coby hrdiny
- Policista – nepřítel a agresor: buď jako výsledek nedostatku ideálních atributů nebo dokonce jejich popření, ale také jako ten, kdo pronásleduje, zatýká, předává soudu
- Policista – hlupák: patrně už historicky zakořeněno, navíc nejde o českou specialitu
- <http://a2larm.cz/2014/12/jak-jsem-se-na-sobotni-sichte-dobre-bavil/>

Stereotyp policistky:

- Vnímány schematičtěji
- Jejich role je často sexualizována (včetně médií a zábavního průmyslu)
- Sexualita hraje roli i v hodnocení jejich výběru povolání (určitě je to lesba)
- Aktualizuje se tu protiklad mužských a ženských vlastností vnímaných jako typické či ideální

Policista v zábavním průmyslu:

- I zde se uplatňuje krajní hodnocení policisty pozitivní i negativní
- Značně schematické zobrazování policisty, esence určitých vlastností
- Policista je akční hrdina
- Policista jako výjimka z prototypického vnímání muže ve stejnokroji – detektiv v civilu – de facto další stereotyp policisty

Jak reagují policisté

- Stereotyp občana – civil, céčko, drban, pašík, kazet'ák, erko, esko, slepice (hele, jak jsem ve službě, je pro mě drban každej)
- Podobné schematizování, jakému jsou vystaveni sami
- Smysl pro sebeironii

Literatura:

- Bartmiński, J.: *Jazyk v kontextu kultury. Dvanáct statí z lublinské kognitivní etnolingvistiky*. Praha: Karolinum, 2016.
- Filipec, J. et al.: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 3. vydání. Praha: Academia, 2003.
- Hoffmannová, J., Müllerová, O.: *Jak vedeme dialog s institucemi*. Praha: Academia, 2000.
- Hugo, J. et al. *Slovník nespisovné češtiny*. 2. vydání. Praha: Maxdorf, 2006.
- Juda, K.: *Tajná řeč („hantýrka“) zlodějův a šibalů. S literárně-historickým úvodem Dra. Čeňka Zírta*. Český lid, 1902, roč. 11, s. 139–143
- Martincová, O. et al.: *Nová slova v češtině: Slovník neologismů*. 1. vydání. Praha: Academia, 1998.
- Oberpfalcer, F.: *Argot a slangy*. In *Československá vlastivěda*. Díl 3, jazyk. Vrchní redaktor DĚDINA, Václav. Praha: SFINX Bohumil Janda, 1934, s. 311-375.
- Vaňková, I. – Nebeská, I. – Saicová Římalová, L. – Pacovská, J.: *Co na srdci, to na jazyku: kapitoly z kognitivní lingvistiky*. Praha: Karolinum, 2005.
- <http://a2larm.cz/2014/12/jak-jsem-se-na-sobotni-sichte-dobre-bavil/>